

Ive Šubic, ta mnogostranski umetnik, slikar, risar, grafik, ilustrator, freskant in mozaicist, skratka popolna, skoraj renesančna podoba umetnika, ta človek, ki se je znal tudi hudomušno predstaviti: »Ive Šubic, slovenski slikar«. Ta slovenski slikar, ta človek nas je tik pred začetkom praznovanja novega leta zapustil. Umrl je zvečer 29. decembra in za njegovo smrt smo zvedeli zgodaj zjutraj, v soboto, spoznali smo, da nas je zapustil Človek, pisano z veliko začetnico, in nam zapustil svojo umetniško zapuščino, ostala nam je njegova umetnost, njegove slike, ilustracije, grafike in freske ter mozaiki, skratka, ves njegov opus, prežet z doslednostjo slikarja, ki je v svojem življenju in s svojim delom izničil prvi del besed Ivana Cankarja: »Slovenski umetniki, v nikoli plačanem, od nikogar priznanem naporu, zasmehovani in v boljšem primeru pomilovan, so napravili za čast svojega naroda več, nego tisti neštevilni in vseskozi prezaslužni kričaci različnih naših strank, ki pretresajo dan za dnem nedolžni zrak s svojim dobrodejnim rodoljubjem.«

Ive Šubic pa je bil še za življenja priznan slikar, ki je na primer samo za svoje delo na ilustratorskem področju likovne umetnosti prejel okoli deset Levstikovih nagrad, pa Kajuhovo nagrado in nagrado Mladega pokolenja, prejel je tudi za svoje umetniško delo Red dela z zlatim vencem (1965), priznanje občine Škofja Loka, nagrado Prešernovega sklada leta 1968, nagrado Festivala kurirček, Prešernovo nagrado gorenjskih občin 1972 in še druge nagrade in priznanja ter leta 1979, torej deset let pred smrtjo, še veliko Prešernovo nagrado za svoj umetniški opus. Nagrade so priznanje za njegovo delo, ki nam je ostalo v zakladnici slovenske umetnosti, ki jo je Ive Šubic obogatil z zvestobo figuraliki in krajinski motiviki. Njegova uravnoveščenost se je izkazovala v tem, da je umetniško delo pojmoval kot poklic in predvsem kot poslanstvo in se je zato s prav spoštljivim odnosom loteval

tudi skromnih slikarskih nalog. Tako si je na primer s prijazno gesto polno humornega značaja privoščil tudi svojevrsten ekskurz v kmečko-ljudsko umetnost. Tu mislimo na njegova znamenja in freske na fasadah hiš v Poljanski in Selški dolini in še tudi drugod, tudi izven meja naše ožje domovine. Prav s freskami na hišah in znamenjih in s svojimi monumentalnimi freskami in mozaiki (Skupščina SRS, Dražgoše, Slovenijales), nam je pripovedoval, da nadaljuje izročilo prednikov, Štefana, Janeza in Jurija Šubica, in da sta mu enako blizu Jernej iz Loke iz druge polovice 16. stoletja kakor tudi Picasso ali katerakoli moderna umetniška veličina, kot je ob njegovi razstavi v Groharjevi galeriji v Škofji Loki zapisal Ivan Sedej. Z enako zavzetostjo in odgovornostjo do umetniškega sporočila je ustvarjal vse od skromne risbice, skice, ilustracije (kdo jih bo sploh preštel v Cicibanu, Kurirčku, Pionirskem listu in v knjigah) do lesorezov, grafik, slik, s katerimi je izražal svoj intimni odnos do sveta, in monumentalnih podob, ki so hkrati izpoved in pomemben del arhitekturnega prostora.

Ive Šubic je začel leta 1940 študirati slikarstvo na zagrebški akademiji, študij je prekinila vojna in ga zanesla med borbe Cankarjevega bataljona – z njimi je bil boje v Dražgošah, se potem kot risar kalil v raznih tehnikah in tiskarnah in potem tudi izjavil, da je bila to njegova najtrša in najboljša partizanska akademija.

Med narodnoosvobodilno vojno je ustvarjal v času v katerem je bil izjema edinole partizanski tisk: v živahnem ilegalnem delu, ki je zahtevalo predvsem nazorno sugestivno razlago in agitatorsko obveščanje, v katerem so se kalili naši bodoči ilustratorji.

V tem času je nastala tudi partizanska grafika, ki se ni uveljavila samo kot dokument časa, ampak tudi kot velik umetniški dosežek in kot edinstven pojav v okupirani Evropi. Delo v partizanskih tehnikah in tiskarnah je

za mladega Šubica pomenilo trdo šolanje na »partizanski akademiji«. Ko je po osvoboditvi doštudiral na pravi akademiji v Ljubljani, se je znašel v likovno zelo zanimivih in razburljivih razmerah. Prelom s normami socialističnega realizma, pojav abstrakcije v slovenski umetnosti in srečanje Iveta Šubica z dosežki evropske umetnosti v Parizu, vse to je zapustilo globoke sledove v Šubičevi umetnosti. Že v ilustracijah za Bevkove Pastirce iz leta 1947 se pojavljajo rahle ekspresionistične deformacije s poskusi geometriziranja in s kubističnim poenostavljanjem oblik. V Šubičevem slikarstvu in tudi v ilustracijah ter grafiki, posvečenih tematiki NOB, se pojavi omiljeni surrelizem, kar pa tedaj ni bilo sprejeto z odobravanjem. Poleg partizanske motivike, h kateri se je vedno vračal, je Šubic enakovredno obravnaval tudi kmečko motiviko, kar izvira iz njegove izjemne navezanosti na rodno grudo Poljanske doline, ki ji je ilustracije sorazmerno pozno posvetil v Tavčarjevi Visoški kroniki (1978). Navezanost na rodno Poljansko dolino pristno prežema risbe, ki so večkrat dokumentarističnega značaja, a prelite v grafike tako s kmečko kakor tudi s partizansko motiviko, izpričujejo trdno izgradnjo likovnega prostora, nadih liričnosti in nostalgije.

Trem zvrstem Šubičevega umetniškega izpovedovanja v risbi, grafiki in ilustraciji bi se morala podrežati tudi izrazna sredstva: svinčnik ali tuš, lesorez ali linorez in barva. Toda vedno ni tako in prav lahko zamenjamo okoli dvesto risb za Visoško kroniko za grafike, ker jih je izdelal v načinu starega lesoreza. Prav tako je delal slikanico Most pogumnih, medtem ko je za knjigo V. Winklerja Pot na Lisece izrezal prave lesoreze. Lesorezni način njegovih ilustracij ima svojo osnovo v grafiki. V barvnih ilustracijah se povsem približa svojemu slikarstvu, ker pojmuje vsako ilustracijo kot enakovredno delo, ki mora biti narejeno z vso umetniško odgovornostjo. Zato pa tudi pri eni barvni ilustraciji presedi dalj kot za slikarskim stojalom, kadar ustvarja sliko. Za Šubičevo barvno ilustracijo je značilna navezanost na magični in lirični kubizem, ki se prelivata v črno-bele risbe z značilno lesorezno potezo, in v grafike s partizansko motiviko kakor tudi s kmečko motiviko. Osnovna prvine je dosledno vztrajanje pri prirodnih izhodiščih in vedno prisoten izjemen smisel za red. Avtorja pritegne usklajevanje črnih in belih ploskev, razbrazdanih z lesoreznimi potezami

z vsemi vmesnimi gradacijami. Ilustracije so močno vplivale na Šubičev slikarski in grafični svet. Ta prizvok je bilo mogoče občutiti skoraj v vseh njegovih stvaritvah. Čeprav se je v slikarstvu ta prizvok zabrisoval s prehajanjem v nadresnični svet, je vedno bila na prvem mestu pripovedna nuja.

Toda Šubičev delež v grafiki, risbi in ilustraciji je izjemen, kakor je izjemna tudi snovna raznolikost od že večkrat omenjenih partizanskih motivov v slikanicah ali samostojnih risbah, mimo knjižne ilustracije, od Hlapca Jerneja do Kuntnerjeve Lesnike in dalje od vseh drobnih sličic v raznih revijah in časopisih; povsod je prisotna ustvarjalna resnost, izjemen posluš za tekst in končno pečat, ki priča o nesporni kvaliteti in osebnosti Iveta Šubica.

Brez dvoma je slikar Ive Šubic umetnik, ki se je šolal v naravi in naravo tudi izjemno zavzeto študiral in to na zelo širokem področju, od tihožitja do panoramsko uglašene krajine in od posamezne upodobitve človeške figure do figuralnih kompozicij. Na svoji slikarski poti je vedno trezno premagoval težave in dosegel smiselno sintezo trdne izgradnje prostora, ki jo je prevzel od kubizma, rahlo lirično ubranost pa od surrealizma in ekspresionizma. Tej sintezi podreja konkretne inspiracije, ki jih najde v pokrajini, na katero je navezan tako tesno, kakor je tudi navezan na kmečke očance in delavce ali na partizanske bore. Slikar se odpušča goli opisnosti in zato motiv studiozno stilizira in v premišljeno kompozicijsko ureditev vnaša kar klasične prvine modernega likovnega nauka. Na ta način se spreminja prvotna realistična podoba, ki pridobiva tudi na poudarku notranje vsebine s spreminjanjem zunanje oblike, s poudarki na primer na rokah upodobljene figure, z brazdanjem obrazov borcev, s poenostavitvami v krajinski sliki. Pripovednost v dramatičnem tonu se izkristalizira v prikazu zunanjega videza in v poudarjenem notranjem življenju ne samo pri figuralnih slikah, ampak tudi v mrtvih stvareh, ki se ravno zaradi slikarjeve prizadetosti spreminjajo in postajajo nekaj drugega tudi zaradi našega gledanja in čustvovanja, usmerjanega od slikarja in njegove volje. Upodobljenci, tihožitja, krajine postajajo likovno trden organizem, znotraj katerega biva ustvarjalčevo hotenje, da bi predmeti dobili trajen značaj in prizvok sim-

bola. In nato sledi še vdor fantastike, ki obogati slikarjevo pripovedovanje o vaškem življenju in iz partizanskega sveta do tiste mere, ko slikar motiv dvigne nad golo zunanjo govorico in ga poglobi z notranjim dialogom poetičnih prispodob in vizualnih pomagala. Pred nami zaživijo Šubičevi portreti: sovaščani pri delu na polju ali pri kozarcu vina v gostilni – prispodoba življenja, ujeta na slikarsko površino. Šubic je tako dovzeten za najbolj primaren likovni prikaz in tudi najbolj samosvoj slikar, ki enakovredno ustvarja ne samo v oljni tehniki, ampak se izraža še v grafiki, v ilustraciji in risbi in v freskah. Ni važna tehnika, v kateri je ustvarjeno Šubičevo delo, povsod je navzoč s svojim slikarskim rokopišom, s katerim izraža svoje neposredno občutje, ujeto v preoblikovano resničnost in trajno podobo iskrenega likovnega izraza in umetniške dovršenosti, kakršno imajo le zreli umetniki.

Ive Šubic je bil tudi eden izmed študentov na takrat na novo ustanovljeni Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, ki so jim rekli tudi partizanska generacija. Bil je tudi med

tistimi, ki so po letu 1950 obračunali s socrealističnim slikarstvom in je na temeljih izkušenj in ogledov slikarstva v Parizu izbrusil svoj poseben tip oblikovanja v nekajšni inačici polkubizma.

Toda brez dvoma je bil Ive Šubic tisti slikar in umetnik, ki se je šolal v naravi in naravo tudi izjemno zavzeto študiral in to na zelo širokem področju od tihožitja do široko zasnovane panoramske upodobitve pokrajine. Tudi upodobitvam človeške figure je bil nadvse predan, saj so pred nami še danes Šubičevi portreti sovaščanov na delu ali v gostilni pri kozarcu vina...

Vsega, kar je naslikal Ive Šubic, ne bomo mogli opisati, veliko je njegovih slik, grafik, ilustracij in vse to smo skušali spremljati kot njegovo umetniško pot, ob kateri smo lahko utrgali le tu in tam kako rožico, da bi jih povezali v šopek v spomin Ivetu Šubicu, slovenskemu slikarju. On nam je spletel venec iz svoje umetnosti, mi smo mu v zahvalo in v spomin uspeli podariti le preskromen šopek. Pa vendar...

Andrej Pavlovec